

UOT 37.012.7

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA TƏHSİL STRATEGİYASI VƏ İNNOVATİV METODLARDAN İSTİFADƏ

İSMAYILOVA AYŞƏN FƏXRƏDDİN qızı

Mingəçevir Dövlət Universiteti, müəllim

e-mail: sevashah@mail.ru

Açar sözlər: təhsil, strategiya, müəllim, inkişaf, innovasiyalar

“Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət strategiyası” 24 oktyabr 2013-cü il tarixli sərəncamı təhsilimizin inkişafında, pedaqoji elmimizin inkişafında mühüm dövlət sənədidir. Bu sənəddə təhsilimizin bütün pillələrinə toxunulmuş və təhsilin məzmunu, səriştəli müəllim hazırlığı, müəllim kadrlarının peşə hazırlıqlarının təkmilləşdirilməsi, pedaqoji prosesdə innovativ təlim metodlarından istifadə, yeni kurikulumların işlənməsi və təkmilləşdirilməsi məsələləri xüsusilə qeyd edilmişdir.

Strategiyanın məqsədi: ölkədə təhsilin keyfiyyətini yüksəltmək və bununla cəmiyyəti inkişaf etdirmək, insanların rifah halını yüksəltmək, insan kapitalını inkişaf etdirmək, iqtisadiyyatı yüksəltməkdir. Məqsəd dünya ölkələri sırasında qabaqcıl mövqə tutan təhsil sistemini yaratmaqdır. Strategiya ölkədə keyfiyyət nəticələri və əhatəliliyinə görə dünya ölkələri sırasında aparıcı mövqə tutan, səriştəli müəllim və təhsil menecerlərinə, qabaqcıl texnologiyalara əsaslanan infrastruktura malik təhsil sisteminin yaradılması üçün beş strateji istiqamətdə tədbirlər görülməsini nəzərdə tutur. Bu sənəddə strategiyanın bütün istiqamətlərində təhsilin modernləşdirilməsi, innovativ metodlardan istifadə məsələləri xüsusilə öz əksini tapmışdır. Son 4 ildə Respublikanın ibtidai məktəblərində təhsil standartı olan yeni kurikulum tətbiq olunur, yeni nəsil dərsliklər çap olunur, dərslərdə müəllim-şagird münasibətini dəyişmək üçün fəal təlimi tətbiq etmək tövsiyə olunur. Ümumiyyətlə, Respublikada aparılan islahatlar innovativ xarakter daşıyır. Yeni tədris planları, təlim texnologiyalarından, İKT-dən istifadə edilməsi, qiymətləndirmənin yeni meyarları, elektron məktəb layihələri, ağıllı lövhələr və.s. bunlar hamısı bir yenilik kimi, bir innovasiya kimi məktəblərdə tətbiq edilir [4].

Pedaqogikada İnnovasiya iki yanaşmadan ibarət olub, qabaqcıl pedaqoji təcrübənin nəticəsi kimi, pedaqoji ustalığ və şəxsi yenilik kimi araşdırılır: birincisi, adətən innovasiya, yenilik dövründən sonra uzun mübarizələrin nəticəsi kimi cəmiyyət tərəfindən tətbiq edilməsi üçün bir model olaraq qəbul olunur (bunun əsasında sonralar yeni pedaqoji texnologiyalar yarana bilər). İkinci yanaşmada isə innovasiya yenilik kimi qəbul olunmayaraq birinciyə arxalanır [2].

Azərbaycanda keçirilən təhsil islahatları – ibtidai məktəb kurikulumunun tətbiqi fəal təlim üsulu ilə həyata keçirilir – bunlar şagird fəaliyyətlərinin cütlükdə, qruplarda qurulan işləridir. Bu işlər müzakirə, beyin həmləsi, Ven diaqramı, ziq-zaq və s. formalarda olur. Bu fəaliyyət zamanı şagirdlər bilik axtarışında olaraq daha çox məlumat toplaya bilib, onu tədris prosesində tətbiq edirlər. Bu da ənənəvi pedaqogikanın bilik, bacarıq və vərdəşin yaradılması prinsipinə uyğun gəlir. Fərq ancaq ondadır ki, əvvəllər müəllim ən səmərəli metodlardan istifadə edərək bilikləri şagirdlərə ötürürdüsə, indi o, şagird fəaliyyətini quraraq onlara bu fəaliyyətdə bilik toplamaq üçün şərait yaradır. Bu təlimlə fəaliyyətdə olan şagird fəal olur, verilmiş istiqamətlər üzrə hərəkət etmək bacarığına yiyələnmiş olur [3].

Təfəkkürün inkişafına yönəlmiş təlim texnologiyasına konstruktiv təlim deyilir. Bu texnologiya ilə dərs keçiriləndə müəllim şagirdlərə öz biliklərinə və təcrübələrinə istinad edərək yeni biliklərini yaratmağa şərait yaradır.

Strategiyanın birinci istiqaməti səriştəli müəllim kadrlarının hazırlığı və təhsilin məzmununun təkmilləşdirilməsi məsələsidir. Burada təhsilin keyfiyyəti və əhatəliliyi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Strategiyada göstərilir: "İlk peşə-ixtisas və orta ixtisas təhsili kurikulumları müasir tələblərə cavab vermir." [1].

Strategiyada ikinci istiqamət məhz təhsil sahəsində insan resurslarının müasirləşdirilməsini və innovativ metodlardan istifadəni nəzərdə tutur. Bu istiqamət innovativ təlim metodlarını tətbiq edən, təhsilin məzmununun səmərəli mənimsənilməsini təmin edən səriştəli təhsil verənin formalaşdırılmasına xidmət edir və özündə təhsil verənlərin peşəkarlığının yüksəldilməsi, təhsilənlərin nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi üzrə yeni sistemlərin qurulmasını, təhsilənlərin istedadının aşkar olunması və inkişafı ilə bağlı, habelə xüsusi qayğıya ehtiyacı olanlar üçün inklüziv təlim metodologiyasının yaradılmasını özündə əks etdirir. Bu bir növ "necə öyrətmək" məsələsini özündə ehtiva edir.

Müasir təlim metodlarından və İKT-dən istifadə sinif mühitində dəyişiklik etməyə və müəllimlə şagird arasında, şagirdlərin öz aralarında və məktəblə ev arasında baş verən qarşılıqlı əlaqələr qurmağa imkan yaradır. Son zamanlar Azərbaycanda tətbiq olunan müasir təlim metodikalarından interaktiv təlim üsullarından və İKT-dən daha geniş istifadə olunur.

Üçüncü strateji istiqamət təhsildə nəticələrə görə cavabdeh, şəffaf və səmərəli idarəetmə mexanizmlərinin yaradılmasını nəzərdə tutur. Bu istiqamət təhsil sistemində tənzimləmə və idarəetmənin qabaqcıl beynəlxalq təcrübə əsasında müasirləşdirilməsi, təhsil müəssisələrində nəticəyənlü və şəffaf idarəetmə modelinin, təhsilin keyfiyyətinin təminatı və idarə olunması üzrə yeni məlumat və hesabat sistemlərinin yaradılması kimi hədəfləri əhatə edir.

Strategiyada deyilir: "Təhsilin effektiv idarə olunması məqsədi ilə informasiya sistemi yaradılsa da, onun inkişafına ehtiyac duyulur. Təhsilin yüksək keyfiyyətini təmin etmək üçün təhsil sahəsində monitoring, keyfiyyət və fəaliyyət göstəriciləri sistemi inkişaf etdirilməlidir" [1].

Dördüncü strateji istiqamət müasir tələblərə uyğun və ömür boyu təhsili təmin edən təhsil infrastrukturunun yaradılmasını nəzərdə tutur. Bəli, səriştəli müəllim daim oxuyub, öyrənməli, öz təhsilini, ixtisas biliyini müntəzəm olaraq dərinləşdirməlidir. Strategiyada göstərilir: "Bilik və bacarıqlarını davamlı artıran müəllimlər təhsilənlərin nailiyyətlərinə əlavə töhfə verirlər". Burada müəllimin səriştəlilik, tədqiqatçılıq bacarığının inkişaf etdirilməsi, müəllimlərin elmi-tədqiqat işlərinə cəlb edilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu istiqamət həmçinin təhsil müəssisələrində informasiya-kommunikasiya texnologiyaları əsaslı təlim metodologiyasına uyğun infrastrukturun yaradılması, təhsil müəssisələri şəbəkəsinin rasionallaşdırılması, distant təhsil, istedadlı və xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlar üçün təhsil və inkişaf, yaşlıların təhsili, peşə-ixtisas və təhsil məsələləri üzrə məsləhət xidmətləri göstərən regional universal mərkəzlərin, müasir təminatlı peşə-tədris mərkəzlərinin və komplekslərinin qurulması, kampusların yaradılması kimi tədbirləri ehtiva edir. Həmçinin bu sənəddə göstərilir ki, "ömür boyu təhsilə artan tələbatın ödənilməsi üçün kitabxana fəaliyyətinin modernləşdirilməsi, rəqəmsal təhsil resurslarından istifadə imkanları genişləndirilməlidir..." (1). Bütün bunlar isə son nəticədə iqtisadi inkişafa səbəb olur. "İnsanın ömür boyu təhsil almaq tələbatının ödənilməsi isə təhsilin iqtisadi həyatda rolunu yüksəldən amillərdən ən mühümüdür" – strategiyada deyilir.

Beşinci strateji istiqamət Azərbaycan Respublikasında iqtisadi cəhətdən dayanıqlı və dünyanın aparıcı təhsil sistemlərinin standartları ilə eyni səviyyəyə uyğun təhsil sisteminin maliyyələşdirilməsi modelinin qurulmasıdır. Bu istiqamət, o cümlədən müxtəlif mənbələrdən istifadə olunmaqla təhsili maliyyələşdirmə mexanizminin təkmilləşdirilməsini, təhsil müəssisələrinin adambaşına maliyyələşdirilməsinə keçidi, ödənişli təhsil xidmətlərinin göstərilməsinin dəstəklənməsini, büdcədən kənar vəsaitlər hesabına formalaşdırılan Təhsilin İnkişafı Fondunun yaradılmasını, təhsil tədqiqatlarının aparılmasında yeni maliyyələşmə mexanizminin tətbiqi nəzərdə tutulur [1]. Strategiyada deyilir: "Təhsilin maliyyələşdirilməsi mexanizmi təkmilləşdirilməli və təhsil sistemində rəqabət mühitinin inkişafını dəstəkləməlidir. Bunun üçün

təhsilin bütün pillələrində adambaşına maliyyələşdirmə prinsipinin tətbiqi, səriştəyə və fəaliyyətin nəticələrinə əsaslanan əməyin ödənişi sisteminin yaradılması, maliyyələşdirmənin tədrisin keyfiyyət nəticələrinə görə müəyyən edilməsi məqsədəuyğundur”.

ƏDƏBİYYAT

1. “Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət strategiyası” 24 oktyabr 2013-cü il tarixli sərəncamı. “Xalq” qəzeti, 25 oktyabr 2013-cü il, 5 s.
2. İbrahimov F.N., Hüseynzadə R.L. Pedaqogika. Dərslik 2 cildə. I cild. Bakı: Mütərcim, 2013, 785 s.
3. Azərbaycan Respublikasının Təhsil Qanunu, 2009.
4. Bayramov Ə.S., Əlizadə Ə.Ə. Sosial psixologiya. Bakı: Qapp-Poliqraf, 2003, 356 s..

РЕЗЮМЕ

“ГОСУДАРСТВЕННАЯ СТРАТЕГИЯ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАНИЯ В АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ” И ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ МЕТОДОВ

Исмаилова А.Ф.

Ключевые слова: образование, стратегия, учитель, развитие, инновации

В статье говорится об указе Президента Азербайджанской Республики «О государственной стратегии развития образования в Азербайджанской Республике» от 24 октября 2013 года, в котором разъясняется, анализируется проблема развития образования в стране, углубление содержания образования, подготовка квалифицированных и компетентных педагогических кадров и указываются верные пути, задачи, стоящие перед работниками образования.

SUMMARY

THE EDUCATION STRATEGY IN THE AZERBAIJAN REPUBLIC AND THE USE OF INNOVATIVE METHODS

Ismailova A.F.

Key words: education, strategy, the teacher, development, innovation

The article deals with the decree of the Azerbaijan President “The national strategy of education development in the Azerbaijan Republic” dated October 24, 2013/ The development of education in the country, deepening the content of education, training of qualified and competitive teaching staff and thw duties of the educators ate analysed in the article.

Daxil olma tarixi:	İlkin variant	16.12.2015
	Son variant	28.01.2016